

X. 5151 - 117 / 1837-38 - 1837. xii. 16. - ii. t. jogtud.: úszg. - egyh.
5221 - 187 / " " - 1838. febr. 18. - i. " " " - egyh.

Malca, Templari m. 1896. iii. 11. gör. kath.

Avatási átirat. 713. / 1837-38.

Rep.: 1838. ii. 18.

A DEBRECENI M. KIR. TISZA ISTVAN TUDOMANYEGYETEM
JOG- ÉS ÁLLAMTUDOMÁNYI KARA.

658 1937 /1938 szám.

Érk: 19__évi 1938 FEB. -7. hó__n.

Előirat: _____

drb. melléklet. Utóirat: _____

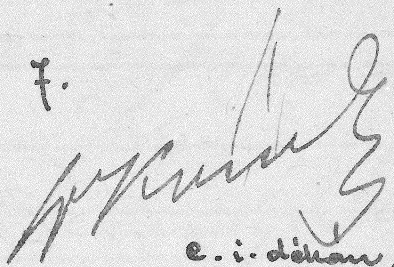
Bizálatra kiadatik:

Dr. Horváts Andor

„ Szentesi úr Úr Béla

professzor munkatárs.

Debrecen 1938. február 7.

e. i. dékan.

A GONDATLANSÁG BÜNTETŐJOGUNKBAN.

Büntetőjogi doktori értekezés.

Elfogadom! ^{hírdő} Esköz a jogok és szabadságok védelme érdekében
1938. máj. 17. 8 1938. máj. 17. 8 1938. máj. 17. 8
Írta: W. Károly
Dr. Csontos József

Elfogadom.

Debrecen 1938. február 18.
u. Károly

Büntetőtörvénykönyvünk 75.§-ában kimondja, hogy "Büntettet csak szándékosan elkövetett cselekmények képeznek. Ugyanez áll a vétségekre is, kivéve, ha a gondatlanságból /culpa/ elkövetett cselekmény a törvény különös részében vétségnek nyilvánítottatik."

A vétkesség pedig nem más, mint az akarat szabad, öntudatos elhatározása valamely tetre, melynél a cselekvő személy a beállott bűnös eredményt nem akarta, ugyan, de annak bekövetkezhetőségét belátta, vagy kellő figyelem alkalmazása mellett előre láthatta volna.

A gondatlanság ellentétét ké-

pezi egyrészeről a szándék, másrészeről a puszta véletlen, a vak eset, a vis maior: quod nec praevideri, nec cui praevisio resisti potest.

A vétkesség - elméleti alapon tárgyalva kétféle forrásból eredhet:

1./könnyelműségből, midőn a tettes a cselekményből folyható jogellenes eredményt mint lehető felismerte ugyan, de mivel annak minden körülmények között bekövetkeznie nem kell, elmaradását remélte s így szerencsésjében bizva követte el a veszélyesnek ismert cselekményt. Pl. valaki égő gertyával a padlásra megy, minek következtében tűzvész támad. Itt a tettes, midőn a cselekvést elhatározta, jól tudta, hogy ez veszéllyel jár, de bizott abban, hogy most az egyszer nem támad semmi baj.

A vétkességnek ezt az esetét

az elmélet közelinek /culpa proxima/ nevezi, mert a szándékossággal közel határos, amennyiben a tettes a cselekmény veszélyes voltának tudatában cselekedett. Mindenesetre nagy a különbség, ha ugyanazt a cselekményt valaki szándékosan, az eredményt előre látva és akarva követi el.

2./Eredhet a vétkekesség vigyázatlanságból, midőn a tettes kellő figyelem híján a tetteből származható veszélyt fel nem ismerte, jóllehet azt kellő figyelem alkalmazása mellett felismerhette volna. A vétkekességnek ez a neve: culpa remota, távoli culpa.

A vétkekességnek ilyen felosztásán kívül többféle felosztását ismerjük.

Legismeretesebb az az elhatárolás, amely a vétkekességet erősségi foka szerint osztályozza. Eszerint beszélünk súlyos

vétkességről /culpa lata/ és enyhe, könnyű vétkességről /culpa levis/. Ismer az elmélet és a gyakorlat olyan eseteket is, melyeknél sem kizárólag a szándékosság, sem egyedül a vétkesség nem szolgál a különös tett alapjául, hanem az a kettő összetalálkozásán alapul. Ez a culpa dolo determinata, amely tehát akkor létesül, midőn a tettes cselekményéből nem a szándékolt, hanem más /talán súlyosabb/ oly jogellenes eredmény állott be, mely a dolog természeténél fogva könnyen bekövetkezhetik és mint ilyen a tettes által előre látható volt.

A culpa dolo determinata azonban nem képezi a bűnösségnek egy külön, a szándékosság és vétkesség közé eső alakját, ez logikailag el sem képzelhető. A helyes felfogás szerint az ide tartozó esetek saját-sága csak az, hogy ugyanazon tethnél a bü-

nösség két neme - a szándékosság és vétkeség egybefolyik. Pl. a tettes a rablás célzával töltött pisztolyt szegez másnak a mellére, hogy megfélemlítés által pénzét elvehesse; a pisztoly a tettes akarata nélkül elsül s ez okozza a másik halálát. - vagy - a tettes erőszakos nemi közösülést követett el egy teherben lévő nőn, melyből kifolyólag koraszülés állott be. - Ilyen esetekben tehát eszmei bünhalmazat létesül, amennyiben szándékos büntett vétkes tettel egybefolyik.

Egészen más nézőpont alá kerülnek azok az esetek, amelyekben a szándékos és tényleg elkövetett bűntény hasonneműek olyképen, hogy tényálladékok részben megegyező /pl. ha a szándékos testisértés a bántalmazott halálát okozta/, ezen esetben egyetlen egy bűnös tény /itt ölés/ forog

- fenn, mely mindazonáltal eredetéhez képest
- a szándékosság és vétkekesség egybefolyását
- tartalmazza.

Visszatérve a culpa levis, és
culpa lata megkülönböztetésére, büntetőtör-
vénykönyvünk ezt a megkülönböztetést nem fe-
alkalmazza és ezzel eltér az 1843-as javas-
lattól, amely a "vétkes vigyázatlanság" fe-
enyhébb és súlyosabb-esetei között tesz kü-
lönbséget.

Ellenben büntetőtörvénykönyvünk
is különbséget tesz a gondatlanság közt, ha
bűncselekmény az ezt okozónak hivatalában,
iparágában, vagy foglalkozásában való já-
ratlanságból vagy hanyagságból származik.
Ezekről a közönség fel van jogosítva a ve-
szély teljes ismeretét s annak elhárításá-

ra a legnagyobb óvatosságot követelni. Az orvos, a gyógyszerész, az építész, a gépész, a mérnök, stb., ha a kellő óvatosságot elmulasztják s ennek folytán valakinek pl. halálát okozzák /habár sértési szándék nélkül/, súlyosabb beszámítást érdemelnek.

A felelősségrevonás szemszögéből nézve a kérdést: A büntetendő gondatlanság fogalma a felelősségre vonható embernek oly szándékos cselekményét vagy mulasztását tételezi fel, amelynek esetleges jogsértő eredményét az élet közönséges tapasztalatai szerint a cselekvőnek, vagy mulasztónak ismernie kellett, vagy ismernie lehetett; ám a cselekvő az eredménynek ezzel a lehetőségével - bár azt nem akarta - nem is törődött. A felelősség jogi alapja

tehát annak az általános és természetes emberi kötelezettség elmulasztása, amelynél fogva mindenki köteles előre számolni azokkal a következményekkel is, amelyek cselekményéből, vagy mulasztásából másokra származhatnak.

Gondatlanság megállapítására elég az, ha a vádlott az ő egyéniségéhez mért tapasztalatánál vagy szakértelménél fogva a jogrendet sértő eredmény bekövetkezhetését előre láthatta s azt ennek ellenére szándékos cselekedete, vagy kötelességének elmulasztásával előidézi, illetőleg meg nem akadályozza.

Magától értetődik, hogy ha a sértett egyenesen maga volt az oka a vádlott gondatlansága folytán előállott balesetnek, ez esetben az okozati összefüggés meg nem

állapítható. Ellenben a gondatlanságot nem zárja ki, hogy a sértett is gondatlan volt s az ő gondatlansága nélkül a jogsértő eredmény elő nem állott volna.

Arra a kérdésre, hogy mely cselekményeket lehet a gondatlanságból elkövetett bűncselekmények kategóriájába sorozni és büntetni, részben megadja a feleletet a BTK. már idézett 75. §-a, mely generális elvet mond ki azzal, hogy a büntett csak szándékos cselekmény lehet.

Gondatlan cselekményte-
hát csak vétségi büntetéssel büntethető.

A nullum crimen nulla poena sine lege elv értelmében hozzájön ehhez még a 75. §-ban kimondott az a rendelkezés, hogy a culposus cselekmény is csak

akkor büntethető, ha a törvény különös részében, vagy valamely más büntetőtörvényben mint gondatlan cselekmény vétséggé van nyilvánítva és ennek megfelelően pónalizálva van,

Kérdés, melyek azok a cselekmények /vétségek/, amelyek a törvényben pónalizálva vannak, mint gondatlanságból elkövethető cselekmények?

Ezek közül leglényegesebb a gondatlan emberölés és gondatlan testisértés vétsége, a közveszélyű cselekmények gondatlansági esetei, mint gondatlan hajósülyesztés, gyujtogatás, távirda, vaspályarongálás, vizáradásokozás, továbbá gondatlan fogolyszöktetés, gondatlan hamistanuzás vétsége és a vétkes bukás.

I. A gondatlan emberölés a cselekmény objektív oldalát tekintve teljesen

megegyezik a szándékos emberöléssel; a különbség, amely a kétfajta emberölés közt fennáll, a szubjektív oldalon van: ott a szándék kell, itt gondatlanság elég.

A gondatlan emberölés fogalmát a BTK.290.§-ában így határozza meg: az emberölés vétségét követi el, aki gondatlansága által embernek halálát okozta.

A gondatlan emberölés fogalmának három ismérve van: 1./a bekövetkezett halálos eredmény, 2./ennek a tettes cselekményével való okozati összefüggése és 3./e cselekményt az eredményre való vonatkozásban átfogó gondatlanság.

Már itt előre lehet bocsátani, hogy a gondatlan emberölés tevékenységénél a tettesi szándéknak nem szabad egyáltalán testi sértésre irányulnia, mert különben nem gondatlan emberölésről, hanem halált okozó

testi sértésről van szó.

Vita tárgyát képezheti az a kérdés, hogy a halált okozó könnyű testi sértés hova tartozzék, mivel a törvény csak halált okozó súlyos testi sértésről beszél? Finkey és Angyal megegyeznek abban, hogyha a sértett halála szándékos könnyű testi sértésből állott elő, a gondatlan emberölés jogkövetkezményeit kell alkalmazni.

A gondatlan emberölés kérdése a gyakorlatban, a judikaturában, a büntetőjog legszínesebb képsorozatát adja.

A kiszámíthatatlan élet jön itt a maga ezer és ezerféle variánsával. Érthető tehát, hogy száz és százszámra halmozódnak a döntvénytárakban a különféle gondatlan emberölési esetek.

Hogy probléma ez a kérdés a gyakorlati büntetőjogásznak, azt nem is kell részletesen bizonyítani, elég rámutatni arra, hogy az esetek nagyrésztében kétséges, hogy szándékosságról, avagy gondatlanságról van szó a konkrét esetben. Sokszor találkozik a bíróság határszélen mozgó jelenséggel, ahol vagy jobbra, vagy balra kell dönteni, már pedig nem lényegtelen, hogy valakit szándékos emberölés büntetében, vagy gondatlan emberölés vétségében mondanak ki bűnösnek.

A bírói gyakorlatnak erre vonatkozólag tett kijelentéseit több szempont szerint csoportosítják: 1./orvosi tevékenységgel kapcsolatos gondatlanság, 2./üzemi gondatlanság, 3./hajítás, gépkocsivezetés és végül 4./vegyes természetű gondatlansági esetek.

1./Gondatlanságot állapított meg a Kuria az orvos terhére azon az alapon, hogy nem szükséges beavatkozást eszközölt, azt a fennálló szabályok ellenére második orvos közreműködése nélkül eszközölte s a beavatkozás alkalmával történt méhátfurást nem ismerte fel.

Az a szülésznő, ki elmulasztja a terhesség, szülés és gyermekágy szokatlan és veszedelmes eseteiben jókor orvosi segítség után küldeni, ha a terhes vagy szülő nő a terhesség vagy szülés folytán elhal, a BTK. 290. §-ába ütköző s a 291. §. szerint minősülő emberölés vétségében bűnös.

Gondatlanság állapított meg a szülésznő terhére, ki bár észlelte, hogy a szülő nő méhlepénye egészben nem távozott

el, nem csupán orvost nem hivatott, hanem a méhlepény maradékát saját szabályellenes működésével iparkodott eltávolítani s ezáltal a szülő nő halálát idézte elő; a szülésznő terhére, ki a bekövetkezett szülés előtt ok nélkül távozik, ha távollétében a szülő nő elvérzés következtében meghal.

A BTK.290.§.-a alapján bűnös a férj, ki a már huzamos időn át vajudó s a vett értesülés szerint rendellenes szülés előtt álló nejéhez nem hív orvost; aki a szüléshez előkészületet nem téve és másnak segítségét igénybe nem véve a köldökzsinór elvágása után az újszülöttet egy szoknyába takarta és maga mellett az ágyban, a dunyha alatt helyezte el és a gyermek addig, míg a vádlott aludt, fulladás következtében meghalt.

Hasonlóan emberölés vétsége ál-

lapított meg az anyával szemben, mikor az újszülött halálát az idézte elő, hogy az anya a szülésre előkészületet nem tett, szülésznőt nem hivatott s az újszülöttet a szülés után egy órán át gondozás nélkül hagyta.

Kötelességmulasztást követ el az orvos, ki a vényen a gyógyszer súlyjelzését betűkkel nem tünteti fel és a rendelt adag megjelölésénél a legkörültekingtőbb gondossággal nem ügyel a gyógyszer súlyát kifejező szám pontosságára.

Gondatlanság címén büntettetett a gyógyszerészsegéd, ki a rendelt orvosság helyett más anyagot szolgáltatott ki, melynek bevétele folytán a beteg meghalt.

Gondatlanság címén büntettetett a kuruzsló, ki a beteget megfertőzte.

2./Üzemi gondatlanság fennfor-

gása címén büntetett a Kuria, midőn a vaspályatulajdonos üzemvezetőül szükséges képesítéssel nem bíró egyént alkalmazott és eltűrte annak oly mulasztását, amelynek következése a vaspályán lévő személyek veszélyeztetése, illetőleg pusztulása volt.

Gyáros felelősségét nem szünteti meg az, hogy a közigazgatási hatóságok az üzemet a vizsgálatok alkalmával rendben levőnek találták.

Gondatlanságért büntettetett a szeszfűző, ki tulságos gőz használata által robbanást okozott.

A foglalkozására nézve egyszerű gépkezelő, ki megfelelő szakértő alkalmazásának mellőzésével vállalkozott a gépkazán szerkezetében készített ujitásnak kipróbálására, amely mulasztásban rejltő gon-

datlanság folytán embernek halála következett be.

A munkaadónak kötelességében áll minden óvintézkedést megtenni arra nézve, hogy alkalmazott munkásai testi ép-sége és élete veszélynek kitéve ne legyen. Alkalmaztatott a 290-291.§, mikor a vádlott ezt a köteles gondosságot mulasztotta el s ezáltal okozója lett annak, hogy az egyik munkás a forró malátával telt tartályba beleesett és oly súlyos égési sebeket szenvedett, hogy annak következtében meghalt.

Kimondotta a Kuria azt is, hogy valamely szakmunka végzésénél kifejlődött szokásra, mint mentő körülményre sikerrel csak akkor lehet hivatkozni, ha a szokással a kellő gondosság is jár.

3./ A közlekedési gondatlanság

kérdésénél már a közönséges gondosságnak és elővigyázatnak elmulasztása is figyelembe jön, így kimondotta a Kuria, hogy a vádlott gondatlansága abban áll, hogy a helyszínen bekövetkezett s az előre való szabad kilátást is korlátozó nagymérvű kocsitorlódás dacára a bárminemű jármű vezetőjétől a megkívánt közönséges gondosságot és elővigyázatot elmulasztotta azzal, hogy az előbb leírt helyzetben nem gondolt arra az eshetőségre, hogy a gépkocsi előtt álló villamos háta mögül, ahonnan a gépkocsi nem volt látható, valaki oly időben léphet a gépkocsi előtt az uttestre, hogy ennek folytán testi épségében baj érheti. Autóvezető gondatlansága megállapított azon az alapon, hogy lovak

ijedezése folytán fokozódó veszélyt látva, csupán meglassította a menetet, de a gépkecsit nem állította meg.

Ki ittas állapotban lovait nem volt képes kellő elővigyázattal hajtani, sőt mást elgázolt, már akkor gondatlan volt, mikor megittasodott, bár tudta, hogy fogatát még haza kell hajtani.

4./ Vegyes természetű esetek.

A 290.§. értelmében fegyver gondatlan kezelése miatt mondotta ki bűnösnek a Kuria azt, ki a puskáját vízszintes irányban töltötte meg, midőn előtte ember állott; ki fegyverét olyan helyen hagyta, hol azzal 11 éves fia játszhatott; ki vadászaton, midőn már besötétedett, gondatlanul lőtt; ki deszkaajtón keresztül intézett lövést; ki ijesztésül lőtt

a tolvajra, de azt agyonlőtte; ki fegyverét az ajtóhoz lökte, minek folytán az elsült; ki vadászaton a bokorban vélt vad helyett emberre lőtt.

A BTK. 290. §-ába ütköző büncselekményt követ el az, aki fegyverét másnak kijavítás végett átadja anélkül, hogy azt a fegyver töltött voltára figyelmeztetné, valamint az is, aki a javítás céljából átvett fegyvert nem vizsgálja meg előre, vajjon megvan-e az töltve, vagy nem: ha a fegyver elsütése által valakinek a halála okoztatott.

Elítélte a bíróság azt, aki tréfából folytatott birkózás közben sértett nyakát úgy megszorította, hogy az agyhüdésszerű fulladás folytán nyomban meghalt. Hasonlóképpen azt, aki, néhai sértettel arra fogadott,

hogy az egy liter pálinkát egyhajtásra megiszik, ami meg is történt s az erős pálinkának egyszerre történt elfogyasztása által előidézett heveny alkoholmérgezés halált okozott.

Vádlottnak azon cselekedetében, hogy előtte ismeretlen lényegű anyagot használt fel közfogyasztásra, az emberek élvezetére szánt pálinka készítésére anélkül, hogy előbb meggyőződött volna arról, hogy az nem hat-e ártalmasan az ember egészségére s azt annak dacára elárusította, a közönséges gondosság elmulasztásának az a foka felismerhető, mely a büntetőjogi beszámítás alá eső gondatlanságot megállapítja.

Gondatlanság által okozott emberölés vétségében bűnös az, aki a tudomása szerint is alkoholista vevőnek azonnal elfo-

gyasztásra rövid időköz alatt 11 deci rumot szolgáltatott ki, amit az meg is ivott; az erős szesztartalmu ital elfogyasztása alkoholmérgezést idézett elő.

Adott esetben a következő megokolással kísérte a Kuria marasztaló ítéletét: az élet közönséges tapasztalataira alapul az a követelmény, hogy ha valaki valamely súlyos tárgyat emberek számára nyitva álló helyen lerak vagy elhelyez, az elhelyezésnek oly módon kell történnie, hogy ez a tárgy az azon területen megforduló egyének testi épségét vagy életét veszéllyel ne fenyegetse. Ezt a követelményt tartva szem előtt, rendelkezik a KBTK.118.§-a akkép, hogy kihágást követ el, aki olyan tárgyakat, melyek eldőlése az utcán, udvaron, vagy más járt helyen levő egyének

megsérülhetnek, kellő erősítés nélkül állít ki; a vádlottakat ezen elemi és ezen tételes jogszabályon kívül az általuk ismert az a körülmény, hogy az elhelyezés színhelyül szolgáló tér a környékbeli gyermekeknek játzó helye volt, még különösebb óvatosságra és körültekintésre is kötelezte, mert közön-séges gondossággal előre látniok lehetett, hogy a gyermekek a falhoz támasztott reklám-tárgyakat is felhasználják arra, hogy azokon játszadozzanak, mászkáljanak, ami a megállapított tények szerint be is következett; - minthogy a vádlottnak ezekben megnyilvánult gondatlansága és a bekövetkezett halálos eredmény egymással oki összefüggésben állanak, a vádlottak a BTK.290.§-ába ütköző emberölés vét-ségében voltak kimondandók.

A gondatlan emberölés három

évig terjedhető fogházzal büntetendő; mel-
lékbüntetés alkalmazását a BTK.nem írja elő,
az 1928:X.t.-c.3.§.3.bekezdése alapján azon-
ban pénzbüntetés kiszabható, a kártérítés
megállapítandó.

Kimondotta a Kuria, hogy az a
körülmény, hogy vádlott az utolsó pillanatban
minden lehetőt elkövetett, hogy a gondatlan-
sága által előidézett veszélyes helyzet su-
lyosabb következményeit elhárithassa -eny-
hitőül nem mérlegelhető, mert ez kötelessége
-volt, aminek elmulasztása súlyosító körülmény-
nek lett volna veendő.

Gondatlanság meg nem állapitha-
tása miatt felmentő ítéletet hozott a Kuria
-a vádlott ügyében, és pedig:
-a vádlott fegyver kezelése esetén, midőn a
-vádlott fegyvere az orvvadász üldözése közben

véletlenül elsült.

dolgok jókarban tartásának elmulasztása esetén a háztulajdonosra nézve, midőn hatósági kifogás nélkül lakott háza összeomlott; a géptulajdonos irányában, kinek kazánja felrobbant;

kuruzslás esetén arra nézve, ki általános használatban lévő mérges szert adott be; ki rüh ellen higannyal való bekenést a népszokásnak megfelelően alkalmazott; ki havibaj előidézése végett az illető nőt ke-negette; ki mint fogtechnikus hibát nem köve-tett el, habár műtete folytán álkapocstörés és halál következett be;

A gyermek felügyeletének elmulasztása esetén arra nézve: ki gyermekét álom-ban agyonnyomta; ki kisfiával télen utra-kelt, mely uton a fiu megfagyott; ki mint nap-számosnő két- és négyéves gyermekeit a laká-

sán egyedül hagyta; akinek kéthónapos gyermeke a dunyha alatt megfulladt.

A BTK.291.§-a a vétkes emberölés minősített esetét foglalja magában. Ennek lényege abban áll, hogy "a halál az azt okozónak hivatásában vagy foglalkozásában való járatlanságából, hanyagságából vagy azok szabályainak megszegéséből származott."

A minősítés alapja tehát az, hogy míg a közönséges életben rendkívüli elővigyázatot s különös képességet nem követel a törvény, addig azoktól, kik bizonyos foglalkozást szakszerűleg gyakorolnak, a közönség fel van jogosítva a veszély teljes ismeretét s annak elhárítására a legnagyobb óvatosságot, vagyis rendkívüli elővigyázatot követelni.

Mint hogy a hivatásbeli foglalkozás

az illetőt bizonyos veszélyek megelőzése tekintetében fokozottabb figyelemre kötelezi: a 291.§.csak akkor alkalmazható,ha valaki épen azt a figyelmet hanyagolta el,melyre foglalkozásánál épen kötelezve van.

Ebből azonban nem következik, hogy itt kizárólag oly elővigyázati rendszabályok megszegéséről van szó,melyek a közönséges életben másokat nem köteleznek,sőt megtörténhetik,hogy ugyanazon dolog elhanyagolása a közönséges életben egyszerű gondatlanság,a hivatásbeli egyénnél pedig súlyosabb vétség lesz.Igy pl.romlott hus eladása senkinek sincs megengedve,de ha ezt mészáros teszi s halált okoz,az illető,habár általános szabályt szegett meg,mégis a 291.§.alapján büntetendő,mert foglalkozása épen a hus egészséges minősége tekintetében fokozottabb

figyelemre kötelezi.

Az sem következik a felállított tételből, hogy a tettes akkor, amikor a gondatlan cselekményt, vagy mulasztást elköveti, szorosán hivatása körében járjon el, mert különös szakismeretei őt ezen kívül is különös gondosságra kötelezik. Ehhez képest a 291.§.

alapján ítélendő el pl. az erdőőr, ki fegyverét, habár szolgálaton kívül, gondatlanul használja, mert az erdőőrt a fegyver óvatosabb használatára foglalkozása képesíti, tehát kötelezi is.

Az egyes hivatási ágaknál sok esetben írott szabály és utasítás állapítja meg az alkalmazottak teendőit és kötelességeit, minélfogva ezek megszegése, hacsak az ellenkező be nem bizonyítottatik, már magában foglalja a gondatlanságot.

Emellett azonban még az ily hivatás és foglalkozás gyakorlásánál is merülnek fel esetek, amelyekre az írott utasítás már nem terjed ki, de amelyekben a tettes szakismereteinél fogva mégis különös figyelemre volt kötelezve. Az írott szabály tehát sohasem véghatára a hivatásbeli foglalkozásból eredő fokozottabb felelősségnek.

Megjegyzendő még, hogy a hivatáson vagy foglalkozáson a polgári életben folytatott állandó és szakszerű oly működés értendő, melyet annak gyakorlója maga választott; a szülő ebbeli minősége ennél fogva nem esik ide.

A Kuria a 291.§. alapján ítélte el:

a gyógyszerészt, ki orvos aláírása nélküli vényre a cascar szót corrosnak olvasva Angerer-féle sublimátpasztillákat adott egy betegnek, ki ennek folytán meghalt;

a szülésznőt, aki a gyermekágyas asszonynak a gyermek keresztben fekvésétől származó veszélyes állapotában az orvosi segítséget igénybevenni elmulasztotta; ki a gyermekágyas nőnek, midőn a szülést követő negyedik napon rosszul lett, orvosi segély igénybevétele helyett csöppeket adott s azt tisztátalan kezeléssel megfertőztette; ki rendellenes szülésnél orvosi segítség nélkül működött, holott az illető orvosi segítséggel megmenthető lett volna;

az építészt, illetőleg vállalkozót, ki az általa átépített régi templom egyik falában levő korhadt gerendát meg nem vizsgálta, minek folytán az erre épített fal ledőlt és két ember életét kioltotta;

az erdőőrt, ki fegyverét ütésre használta, miközben az elsült.

Felmentette a Kuria:

az orvost, ki egerek kiirtása céljából strichnint rendelt, mert a szer veszélyes voltára a felnőtt megrendelőt figyelmeztette; ki oly műtétet foganatosított, melynek eredménye igen kétséges volt;

a gyógyszerészt, akinek utasítására a laboráns görögtüzhöz való keveréket készített, de ezt utasítás ellenére nem fa, hanem porcellán kavarával kavarta.

A gondatlan emberölés minősített esete három évig terjedhető fogházzal /a mellékbüntetésre vonatkozó rendelkezés az 1928: X.t.c.3.§.1.bekezdése értelmében elesik, a 3. bekezdés feltételeinek fennforgása esetében azonban kiszabható pénzbüntetés is/ büntetendő; mellékbüntetésül: a bíróság a bűnösnek talált személyt azon hivatás vagy foglalkozás

gyakorlatától belátása szerint végképen, vagy határozott időtartamra eltilthatja és a gyakorlat ismételi megengedését újabb vizsgától, vagy a kellő képzettség megszerzését igazoló más bizonyítékoktól teheti függővé.

II. A gondatlanságból elkövethető, azaz büntetőtörvénykönyvben pónalizált tényálladékok másik leggyakoribb esete a gondatlanságból elkövetett súlyos testi sértés. Rokonságot mutat ez az előbb tárgyalt gondatlan emberöléssel, a különbség csak az, hogy ott súlyosabb eredmény következett be. Megtörténhetik, hogy ugyanolyan fokú gondatlanság egyik esetben valakinek halálát okozza, másik esetben pedig csak kisebb vagy nagyobb betegséget, rokkantságot, stb.

A gondatlan súlyos testi sértés fogalmát a törvény így határozza meg: elkö-

veti a vétséget, aki gondatlanság által más-
nak súlyos testi sértést okozott./BTK.310.§.
1.bek./

Itt is ugyanaz áll tehát, mint az
előbb tárgyalt culposus cselekménynél, azaz a
szándékos és gondatlan testi sértés közötti
különbség a szubjektív oldalon mutatkozik;
ott szándék kell, itt gondatlanság elég.

A gondatlan súlyos testi sértés
-törvényes fogalmának három ismérve van:

- a./ a bekövetkezett súlyos testi sértés,
- b./ ennek, azaz a sérülésnek, betegségnek, vagy
elme kórnak a tettes cselekményével való oko-
zati összefüggése és c./ a cselekményt az
eredményre való vonatkozásban átfogó gondat-
lanság.

Kérdés itt, hogy mi a határai a
bűncselekménynek az eredmény szempontjából.

Itt két határt ismer a gyakorlat: az egyik a könnyű testi sértés, a másik a halálokozás.

Kimondotta a Kuria, hogy a könnyű testi sértés okozása gondatlanságból nem büntethető, továbbá, hogy gondatlanságból okozott könnyű testi sértés vigyázatlan hajtás folytán a KBTK.120.§-a alá esik; ez a kihágás jogveszélyeztető cselekmény, mely megvalósul azáltal, ha a sebes vagy vigyázatlan hajtás következtében bárkinek személye, vagy vagyona közvetlen veszélybe jutott; ugyanez a cselekmény valósul meg, ha a sebes vagy vigyázatlan hajtás következtében valaki 8 napon belül gyógyuló testi sértést szenvedett; a kutyaharapás által okozott könnyű testi sértés a KBTK.122.§-a alá, a súlyos testi sértés pedig a BTK.310.§-a alá esik.

Tehát az eredmény szempontjából

a feltétel az, hogy a sérülés 8 napon túl gyógyuljon és halált ne okozzon.

Egy pár tipusos eset a birói gyakorlatból:

A vádlott harapós természetű kutyái a villából szájkosár nélkül kiszabadulván, az utcán csatangolva a sértetteket megtámadták és megmárták. A vádlott tudomással birt a kutyák harapós természetéről, az ily állatot tartó pedig köteles arról gondoskodni, illetőleg a szükséges és alkalmas óvintézkedéseket megtenni arra nézve, hogy kutyái másnak testi épségét ne veszélyeztessék.

Elítélte a Kuria azt a vádlottat, aki kutyáját nyílt üzletben szájkosár nélkül ott tartotta, ahol az a be- és kijáró vevők tolongásában az állat ingerültségét és harapását előidéző rálépésnek, lökésnek állandó-

an ki van téve.

Megállapította a Kuria a gondatlan súlyos testi sértést, midőn a védlott kuruzsló úgy gyógyította a sértett sebes ujjait, hogy az 3 ujját elvesztette.

Megállapította a Kuria a gondatlanságot és büntető ítéletet hozott fegyver kezelésénél az ellen, ki revolverét mutogatván, azt véletlenül elsütötte; ki szándékosan lőtt egy ajtóra, mely mögött emberek voltak.

Ugyancsak gondatlan súlyos testi sértés állapított meg azon az alapon, hogy a házmester elmulasztván behinteni a sikossá vált folyosót, egyik lakó elcsuszott és súlyos testi sérülést szenvedett.

Felmentő ítéletet hozott a Kuria: Fegyver kezelésénél, midőn a szőlőcsész neszt hallott s feleletet nem kapván, a nesz irányába lőtt.

Kuruzslásnál:midőn vádlott torokbaj gyógyítása által gyulladást idézett elő.

Felmentő ítéletet hozott a Kuria: midőn vádlott két leányt meghintáztatván, a hinta köteleit összezsavarta,minek folytán a sebes visszaforgás alatt az egyik leány az oszlóphoz ütődött.Hasonlóképen, midőn a testi sértés birkozás közben állott elő.

Megjegyzendő, hogy bűnrészesség a gondatlanságból elkövetett súlyos testi sértésnél fogalmilag ki van zárva.

A gondatlan súlyos testi sértés büntetése három hónapig terjedhető fogház, valamint eshetőleg mellék pénzbüntetés /az 1928:X.t.c.3.§.3.bek.alapján /.

Megállapítandó továbbá a kártérítés a BTK.311.§-ában foglalt rendelkezéshez képest.

Minősített gondatlan súlyos testi

sértés az azt okozónak saját hivatásában
vagy foglalkozásában való járatlanságából, ha-
nyagságából, vagy szabályainak megszegéséből
származott. Ez az u.n. ipari culpából elköve-
tett súlyos testi sértés.

Elvi jelentőségü kijelentések ide-
vonatkozólag:

Bérmocsi és teherkocsi foglalkozás
nem esik a BTK. 310. §. 2. pontjában jelzett hiva-
tás és foglalkozás fogalma alá.

Az oly egyén gondatlansága, ki a
gépkocsivezetést nem hivatás vagy foglalkozás
gyanánt üzi, nem esik a BTK. 310. §. 2. bek. alá,
és pedig abban az esetben sem, ha gépkocsi
vezetésre hatósági jogosítványa van.

Ellenben a patkányirtásnál foglal-
kozó egyén gondatlanságát a mérgezett eledel
körüli a BTK. 310. §. 2. bekezdése alá vonta a bi-

róság.

Kimondotta a Kuria, hogy a 310.§.2. bekezdésének büntetési tétele csak hatósági feljogosítással kapcsolatos foglalkozás esetén alkalmazandó.

A gondatlan súlyos testi sértés minősített esete egy évig terjedhető fogházzal büntetendő / esetleg pénzbüntetéssel is az 1928:X.t.c.3.§.alapján/ azzal a hozzáadás-sal, hogy a 291.§-nak a foglalkozás eltiltá-sára és újbóli megengedésére vonatkozó rendelkezései a jelen szakasz eseteiben is alkalmazandók.

Az eddig tárgyalt két gondatlan-ságból elkövethető bűncselekmény, a gondatlan emberölés és a gondatlan súlyos testi sértés vétsége olyan bűncselekmények, amelyekkel az egyik ember másik embertársának gondatlansá-

gával az életét, illetve testi épségét veszélyezteti.

A most következő bűncselekmények többet veszélyeztetnek. Mindig több ember élete és testi épsége és azonkívül vagyona forog kockán, pusztul el, illetve szenved sérelmet.

A BTK. 425. §. szerint, aki valamely házat, raktárt, vagy más épületet gondatlanságból gyújt fel, a tűzvészokozás vétségét követi el, és egy évig terjedhető fogházzal, ha pedig azáltal valakinek halála okoztatott: öt évig terjedhető fogházzal büntetendő.

A Kuria a tűzvészokozás és gondatlanságból okozott súlyos testi sértés vétségeinek anyagi halmazatát állapította meg, amikor a vádlott benzont szivattyuzva gyufát gyújtott, ettől a benzinnel meggyult és az egyik sértett nyolc napot meghaladó égési sérülést

szenvedett, a másik sértettnek pedig a háza égett le.

A BTK.432.§.-a szerint aki gondatlanságból okoz vizáradást /valamely töltést, gátat, vagy zsilipet átmetsz, megrongál, vagy megnyit és másnak vagyonába vizet bocsátván, azt áradás okozása által megkárosítja/: vétséget követ el és ha ezáltal másnak élete vagy vagyona veszélyeztetik, egy évig terjedhető fogházzal /28:X.3.§. alapján mellékbüntetésként lehet pénzbüntetés is/, ha pedig ezzel valakinek halála okoztatott: öt évig terjedhető fogházzal büntetendő.

A BTK.437.§.-a értelmében aki vaspályának, gőz-, vagy más hajónak gondatlanságból származó megrongálása által, a vasuton vagy hajón levő személyeket vagy árukat veszélynek teszi ki, a közveszélyü megrongálás

vétségét követi el és egy évig terjedhető fogházzal büntetendő; hasonlóképen az is, aki a vaspályán, vagy annak közelében lévő személyeket vagy árukat a szabályszerű jelzés gondatlanságából való elmulasztása, vagy gondatlanságból származó hamis jelzés által veszélynek teszi ki. Ha pedig az itt felsorolt cselekmény vagy mulasztás valamelyike által halál okoztatott, öt évig terjedhető fogházzal büntetendő a cselekmény.

Idevonstkozólag kimondotta a Kuria, hogy a BTK.437.§.szerint minősülő közveszélyű cselekmény vétségével eszmei halmazatban lévő, a BTK.290.§-a szerint minősülő gondatlanság által elkövetett emberölés vétségében bűnös, aki a kocsijába fogott lovat hajtva utközben ittas állapotban elaludt és így a vezetés nélkül maradt ló a kocsival a

sorompó nélküli vasuti átjárónál a vasuti pályatestre ment, ahol az ugyanakkor odaérkezett vegyesvonat a kocsit elütötte, a rajta levő vádlottat és a sértettet a kocsiból kilökte, a sértettet a vonat elgázolta, a váltó az ütközés folytán összetörött, a hóéke pedig megrongálódott.

Kimondotta a Kuria, hogy a vasuti átjáróknál a sorompókészülékek zavartalan működése az élet- és vagyonbiztonságot szolgálja, mihez képest ama készülékeknek megrongálása, elsősorban a sorompó zárórudja meggörbülésének előidézése szükségkép a vasuton levő személyek és vagyoni érdekeiknek veszélyeztetésével jár.

A BTK.438.§-a két évtől öt évig terjedhető fogházzal bünteti azt a vasuti hivatalnokot, vagy szolgát, aki bármely szolgál-

lati köteleességének megszegése által a vaspályavonalon, vagy annak közelében levő személyeket vagy árukat a vaspálya által való megsérülés vagy megrongálás veszélyének teszi ki.

A BTK. 438. §-ában mondotta ki bünyösnek a Kuria azt a vasuti pályafőrt, ki az országutat elzáró sorompót a vonat érkezése előtt leereszteni elmulasztotta, minek következtében a vonat a pályatesten áthaladó kocsi elgázolván, két embernek halálát, egynek pedig súlyos megsérülését okozta.

A BTK. 438. §-ában említett vasut nemcsak a gőzerőre berendezett vasutat jelzi, hanem minden olyan vassíneken haladó közlekedési vállalatot, melynél a hajtóerőt sem ember, sem állat, hanem valamely mechanikai erő representálja. Mert csak a

mechanikai erő az, amely szabályellenesen kezelve nehezebben fékezhető meg, az emberi erő által; következésképp az ily erő idézhet elő nagyobb veszélyt, mely ilyen jellegénél fogva közveszélyt foglal magában. Miután a villamos kocsi vezetőjének és kalauzának gondatlansága folytán egy utas kiesett a kocsiból, vádlott a 438.§. alapján elítélendő volt. Enyhítő körülmény, hogy a városi villamos vasuttársaság nagyfokú gondatlanságot tanusított azáltal, hogy rosszminőségű kocsiajtókat alkalmazott és a "megtelt" jelzésű táblát nem illesztette ki a kocsira.

1924-ben kimondotta a Kuria, hogy a BTK. 438.§-a nem öleli fel a BTK. 310. és a 290-291§-oknak tényálladékait,

A BTK. 438.§-ában meghatározott közveszélyű bűncselekmény a 290. és 291.§§-al

anyagi halmazatba vonható.

A 440.§.a távirdarongálás vétségét tartalmazza.E szerint vétséget követ el és három hónapig terjedhető fogházzal büntetendő,aki gondatlanságból követ el oly cselekményt,vagy mulasztást,mely által a távirda használhatósága félbeszakittatik.

A közveszélyü gondatlan cselekmények sorát a 445.§-ban foglalt vétség zárja be.E szerint ha a hajó megfeneklését,elsüllyedését,vagy összezuzatását okozó cselekmény vagy mulasztás gondatlanságból követtetett el,és ezáltal másnak élete vagy vagyona veszélyeztetett:vétség miatt egy évig,és ha halál okoztatott:öt évig terjedhető fogház állapítandó meg.

Egy másfajta jellegü gondatlan cselekmény a BTK.-ban a gondatlan fogolyszök-

tetés vétsége. Eszerint azon őr, felügyelő, vagy hatósági közeg, akinek gondatlansága okozza a felügyeletére bízott fogoly megszökését: vétség miatt hat hónapig terjedhető fogházzal büntetendő. Szabadságvesztésbüntetés mellett a hivatalvesztés is kimondandó.

Fogolyszöktetés vétsége címén ítélte el a Kuria azt a fogházőrt, aki mint kulcsosi teendőkkel megbízott fogházőr, a fegyházbüntetésre ítélt foglyot felebbvalóinak határozott tilalma ellenére házi szolgálatok teljesítésére alkalmazta s a fogház külső helyiségeiben állandóan felügyelet nélkül hagyta, a fogoly zárkájában az éjjeli világítást mellőzte, a zárka padozatát, ajtaját, ablakát és berendezését naponként nem vizsgálta, holott azt megtenni a fogházrendtartás ér-

telmében kötelessége lett volna, ami által a fogolynak alkalmat és módot nyújtott arra, hogy a szökés végrehajtásához szükséges és felhasznált tárgyakat megszerezze, azokat zárkájában elrejtse és felhasználásukkal a szökést végrehajtsa.

Ellenben felmentő ítéletet hozott a Kuria a következő esetben: A vizsgálati fogoly betegséget színlelve, nagy jajgatást vitt véghez. A fogházőr nem volt ott-hon és neje a fogoly állapotáról tudomást szerezni óhajtván, elővette a kulcsokat, melyeket férje az őrszobában hagyott és kinyitotta a fogház ajtaját. A fogoly az ajtó elé ugrott, félretaszította az asszonyt és megszökött. Miután a vádlott a jogsértő eredményt előre nem láthatta: büntetőjogilag nem felelős.

Ugyancsak jelentős tényállá-

déka a büntetőtörvénykönyvnek a gondatlan hamis tanuzás, amelyről a 221.§. rendelkezik. Eszerint a gondatlanságból elkövetett hamis tanuzás, szakértői nyilatkozat, vagy fordítás, ugyszintén a gondatlanságból tett hamis eskü: egy évig terjedhető fogházzal büntetendő.

Gondatlan hamis tanuzás pl. az, midőn valaki tény gyanánt vallja azt, amit csak következtetés útján feltételezett.

Vádlott azt vallotta, hogy a sér-tett jutalomért szerződéseket készített, holott csak annyi a való, hogy az bizonyos ügyben eljárt, de szerződést nem készített. Tekint-ve, hogy eszerint a vádlott vallomásának van valami alapja, de abba valótlán tényt is szőtt: ezért őt gondatlanság terheli.

A BTK.221.§-ában ütköző vétség vádja esetében a vádlott büntetőjogi felelős-ségét nem zárja ki a szakértői meggyőződés

nyilvánításának szabadsága, mert ez a szabadság csakis a szakismeret és a szakértői tudás alapján keletkezett annak a meggyőződésnek nyilvánítására jogsitja fel szakértőt, amely alapos és gondos vizsgálat és szakértői munka eredményeképpen keletkezett benne; ellenben a vizsgálat felületes teljesítésével, a rendelkezésre állott adatok beható és szakszerű megfigyelésének és értékelésének elmulasztásával gondatlanul kialakult és nyilvánított szakvéleményért a vádlottat a büntetőjogi gondatlanság terheli.

Ide lehet még sorolni a vétkes bukás vétségét /416.§./, amely szerint két évig terjedhető fogházzal, valamint hivatalvestéssel büntetendő az a vagyonbukott, aki:
1./ fizetési képtelenségbe pazarlása, gondatlan üzletvezetése, tőzsdejáték,

vagy olyan merész üzletek által jutott, melyek rendes üzletköréhez nem tartoznak;

2./ a 414.§.4.pontjában megjelölt valamelyik cselekményt /kereskedelmi könyvek vezetésének elmulasztása, megsemmisítése, megváltoztatása/ nem abból a célból követte el, hogy ezáltal hitelezőit megkárosítsa;

3./ kereskedelmi könyvek vezetésére kötelezve, cselekvő és szenvedő vagyoni állapotáról évenként rendes mérleget nem készít;

4./ miután fizetési képtelenségét tudta, vagy tudnia kellett, új adósságokat csinált, vagy csődkérvény beadásának elmulasztása által alkalmat szolgáltatott arra, hogy vagyonára egy vagy több hitelezője zálog-, vagy megtartási jogot nyerjen.

Az itt felsorolt bűncselekmények több közös vonást mutatnak, ha bizonyos szempontok szerint csoportosítva egymás mellé állítjuk őket.

Valamennyi megegyezik abban, hogy találunk egy bűnös eredményt, amely azonban speciális módon állott elő. Esetleg ugyanaz az eredmény következik be egy másik bűncselekménynél is, a különbség másutt van. A különbség nem az objektív, hanem a szubjektív oldalon keresendő és található meg. Az egyiknél a szubjektív oldalon ott áll a szándék, a másiknál a gondatlanság.

Kimondhatjuk, hogy a gondatlanságból elkövetett bűncselekmények főjellemből az, hogy fogalmi köréből ki van zárva a szándék és helyébe a culpa, vétkesség kerül.

A culpa fokait akképen méri a

törvény, hogy azoktól, akiknek képesített szakfoglalkozásuk van, fokozottabb gondosságot követel meg szakmájuk körében és így jogsértő cselekményeiket súlyosabb szankció alá helyezi.

Megegyeznek a gondatlanságból elkövethető bűncselekmények abban is, hogy csak vétségként minősíthetők és vétségi büntetéssel sújthatók. Ez összefüggésben áll a BTK.75.§-ával, mely kimondja, hogy büntettet csak szándékosan elkövetett bűncselekmények képezhetnek.

Megegyeznek a culposus vétségek abban is, hogy üldözésükkel az állam az életet, a testi épséget és a vagyoni jellegű javakat védi, egyszóval a közbiztonság érdekeinek szolgálatában áll.

A gondatlan cselekményeknél is,

mint a többi bűncselekménynél szükséges, hogy a cselekmény és az eredmény okozati összefüggésben álljon egymással, vagyis meglegyen az okozatosság, mert enélkül bűncselekmény nem állhat fenn.

Kétségtelenül indokolt, hogy az állam súlyos büntetőszankciókkal védi a közbiztonságot az emberek gondatlansága folytán előállható veszélyek ellen, de indokolt ez azért is, mert az állampolgárok társadalmi és állampolgári kötelességérzetét hatalmas módon neveli. Mindenkinék kötelessége, hogy nyitott szemmel járjon és cselekdjék, nehogy embertársainak az életéhez, testi épségéhez, illetve vagyonbiztonsághoz való jogát megsértse.

...==†==...

Források.

Finkey Ferenc: Anyagi büntetőjog. Budapest
1914.

Finkey Ferenc: A gondatlan emberölés és a ha-
láltokozó súlyos testi sértés
viszonya. Jogt. közl. 1902. 373. l. -
Gondatlan emberölés. Bjt. 45. k. 38. l.
Gondatlanság testi sértésnél. Bjt.
41. k. 1. l.

Edvi Illés Károly: A magyar Btk. magyarázata.
Budapest 1909.

Izsák Gyula: Büntetőtörvénykönyv a büntettek-
ről és vétségekről magyarázatok-
kal és joggyakorlattal. Buda-
pest 1928.

Angyal Pál: Az ember életelleni cselekmények
Budapest 1928. - A testi sértés
és a közegészség elleni büntettek
és vétségek. Budapest 1928.

Térffy: Igazságügyi zsebtörvénytár. 3. kiadás.
Budapest, 1936.